

Reflektion som lärprocess

Constanta Olteanu, Linnéuniversitetet

Reflektion är en viktig del i lärande, och reflektion och lärande är intimt sammanlänkade. Reflektion ses som en resurs för lärare för att:

- få kunskap om och utveckla det egna arbetssättet
- få syn på mål och syfte med den egna undervisningen
- bli mer självständiga och professionella lärare

Reflektion och reflektionsprocessen

I vardagligt tal används ordet reflektion ofta som att ”fundera”, ”grunna”, ”tänka” och ofta på ett ganska oreflekterat sätt. I vetenskapliga sammanhang definieras reflektion som en målinriktad tankeverksamhet, genomförd med någon form av systematik som inte är tillfällig utan pågår under en viss tid. Dess syfte är att skapa struktur, att gå ifrån gamla tankemönster och utveckla nya. Den vetenskapliga litteraturen om reflektion är omfattande och har under de senaste decennierna expanderat särskilt kraftigt när det gäller läraryrket.

Att reflektera handlar om att ge mening åt erfarenheter, och är en process som skapar ny kunskap om er själva och om er undervisning. Reflektionen startar med en erfarenhet som redan finns och som fångar er uppmärksamhet på något sätt. Begreppet betyder, ur ett pedagogiskt perspektiv, att fundera kring de problem och situationer, som förut tagits för givna. De lärare som reflekterar över sina erfarenheter har bättre förutsättningar att få insikt i vad deras elever gör och varför. Reflektionen leder till insikter om förändringsbehov och tillför ny kunskap. Den ger fördjupad förståelse som sedan ligger till grund för värdering och omprövning av det egna arbetet. Syftet med detta är att det ska vara till fördel för eleverna, deras behov och utvecklingsmöjligheter.

Reflektion är ett särskilt sätt att tänka. Det är ett tänkande som på ett systematiskt sätt sammanfogar olika bitar till en helhet i riktning mot ett bestämt mål och som inbegriper handlande.

Att reflektera kan uttryckas som att föra dialoger där den egna reflektionen utgör en inre dialog och reflektionen tillsammans med andra en yttre dialog. Den inre dialogen, samtalet med dig själv, är en förutsättning för den yttre dialogen. Därför är det till hjälp om du dokumenterar dina tankar och idéer när du läser texter samt när du diskuterar

dina erfarenheter av genomförda lektioner med dina kollegor. Dokumentationen kan utformas på olika sätt, beroende på vad som passar var och en bäst eller vad ni har kommit överens om inom arbetslaget. Sådana exempel kan vara loggbok, journal, portfolio eller egna formulär. Ett exempel på dokumentation av reflektionsprocessen kan se ut på följande sätt:

Dokumentation av reflektionsprocess			
Del	Datum	Vad gjorde jag/vi?	Vad lärde jag mig?
1			
2			
3			
osv.			

Dokumentationen ökar er förmåga att uttrycka ert eget tänkande och även er förmåga att delta i en professionell dialog med kollegor.

En förutsättning för gemensam reflektion är ett öppet och tillåtande klimat, där man vågar tala om sina inre tankar, där man vågar säga ”fel” sak, eller ha en annorlunda åsikt. Dessa egenskaper bör ses som något positivt som lyfter det gemensamma samtalet till nya höjder och fördjupar det med andra perspektiv och infallsvinklar. För att uppnå detta krävs också att deltagarna i samtalet befinner sig på en jämlik nivå.

Det finns tre nivåer i reflektionsprocessen: teknisk, praktisk och kritisk reflektion. Den tekniska reflektionen kännetecknas av reflektion kring de hjälpmedel som behöver användas för att nå målet med undervisningen i algebra. Praktisk reflektion lyfter fram förståelse, undervisningens förutsättningar och kopplingen mellan lärare och styrdokument. Den kritiska reflektionen koncentrerar sig på större frågor kring interaktion och sociomatematiska normer (etik och moral).